

Csecsemő- és kisgyermeknevelő alapképzési szak

Záróvizsga-tételsor

- Segédanyag a záróvizsgára történő felkészüléshez -

Szakfelelős: Dr. Szarka Júlia főiskolai tanár

A **zöld színnel jelölt szakirodalom** a KRE PK oktatói, ill. a képzésben részt vevő kollégák tanulmányai: Bárdi Árpád – Gombos Norbert – Tóth Etelka (szerk.): Kisgyermeknevelés a 21. században. KRE – L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2018.

1. Fejlődés kisgyermekkorban (normál/tipikus fejlődés)

A) Elméleti kifejtés

- A fejlődés fogalma, a fejlődés elmélete
- A fejlődést befolyásoló tényezők
- A fejlődés törvényszerűségei
- Érzelmi fejlődés
- Kognitív fejlődés
- Mozgásfejlődés
- Nyelvi fejlődés
- A fejlődés nyomon követésére alkalmas módszerek és eszközök: a megfigyelés és a fejlődési napló

B) Portfólió

Tanulmányai és az összefüggő egyéni gyakorlat során készített záró portfólió – a tételhez kapcsolódó elemeinek – bemutatása (pl. egy gyermek fejlődésének elemzése)

Javasolt szakirodalom:

- Bajusz Judit – Fiedler Orsolya – Tobak Orsolya (2013): *Fejlődés, gondozás, táplálás*. Medicina Kiadó, Budapest
- Balogh Éva (2005): *Fejlődéslélektan I. A megtermékenyüléstől az óvodáskor végéig*, Didakt Kiadó, Budapest
- Böddi Zsófia – Keszei Barbara – Serfőző Mónika – Dúll Andrea (2015): *A megfigyelés kutatómódszertana. Interakciók megfigyelése integrált és inkluzív óvodai környezetben*. In: *Gyermeknevelés* 3. évf. 2. sz. 29-50.
http://gyermekneveles.tok.elte.hu/6_szam/pub/boddi_et al.pdf
- Cole, M. – Cole, S. R (2006): *Fejlődéslélektan*, Osiris Kiadó, Budapest
- Gopnik, A. (2003): *Bölcsék a bölcsőben: hogyan tanulnak a kisbabák*, Typotex Kiadó, Budapest
- Dr. Majoros Márta – Lajtai Zsoltné – Kollár Mónika – Dr. Darvay Sarolta (2010): *Az egészséges csecsemő és kisgyermek fejlődése és gondozása*. Líceum Kiadó, Eger
- Patyi Zoltánné (2014): *Óvodás gyermekek fejlődésének nyomon követése*. Sprint Kiadó, Budapest
- Vajda Zsuzsanna (2014): *A gyermek pszichológiai fejlődése*, Saxum Kiadó, Budapest
- Winnicott, D.W. (2000): *Kisgyermek, család, külvilág*, Animula Kiadó, Budapest

2. Az eltérő/atipikus fejlődés felismerése, kezelése

A) Elméleti kifejtés

- A csecsemő és a kisgyermek megismerésének pedagógiai módszerei, eljárásai
- Egységesség és differenciáltság kérdése a nevelési folyamatban
- A különleges pedagógiai bánásmódot igénylő gyermekek a nevelési folyamatban. A sajátos nevelési igényű
- gyermek a bölcsődében
- A fogyatékoságból eredő eltérő fejlődési ütem csecsemő- és kisgyermekkorban, a gyógypedagógus és a kisgyermeknevelő együttműködése
- Integráció, inkluzív és adaptív nevelés a bölcsődében
- Korai intervenció és fejlesztés, a korai intervenciót segítő intézmények
- A hátrányos helyzetből adódó fejlődési eltérések

B) Portfólió

Tanulmányai és az összefüggő egyéni gyakorlat során készített záró portfólió – a tételhez kapcsolódó elemeinek – bemutatása (pl. egy eltérő fejlődésű gyermek bemutatása, elemzése)

Javasolt szakirodalom:

- F. Lassú Zsuzsa (szerk., 2011): *Gyermekek mentálisan sérülékeny családokban*. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest <http://mek.oszk.hu/10200/10211/10211.pdf>
- Kereki Judit – Major Zsolt Balázs (2011, szerk.): *Őrzők*, Országos Tisztifőorvosi Hivatal, Bp., Speciális ellátást igénylő gyermekek, 561-626. <http://mek.oszk.hu/15800/15817/15817.pdf>
- *Korai intervenció tematikus szám*. Gyermeknevelés. Online tudományos folyóirat. 2015. 2. szám https://gyermekneveles.elte.hu/2015_2
- Petriné Feyér Judit (2003): A különleges pedagógiai bánásmódot igénylő gyermek. In: Falus Iván (szerk.): *Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanulásához*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 417-446. http://kovacsberni.hu/wp-content/uploads/2018/09/2011_0001_519_42498_2-2.pdf
- Ranschburg Jenő (2010): *Pszichológiai rendellenességek gyermekkorban*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
- Rózsáné Czigány Enikő (2015): Korai intervenció: Sajátos nevelési igényű gyermekek a bölcsődében. In: Podráczky Judit (szerk.): *Szemelvények a kisgyermeknevelés köréből I.*, Kaposvári Egyetem, Kaposvár, 83-119. https://palyazatok.ke.hu/tartalom/csatolt/tamop/412B213/kiadvanyok/szemelvények_a_kisgyermekneveles_korebol_I.pdf

3. A korai kötődés jellemzői

A) Elméleti kifejtés

- Kötődéelméletek
- Főbb kötődési típusok és ezek hatása a gyermeki fejlődésre
- Az anya-gyermek kapcsolat jelentősége, befolyása a kisgyermek kapcsolataira
- Az anyáról való leválás kérdései
- Az anya hiánya és a nem megfelelő anya-gyermek kapcsolat

B) Portfólió

Tanulmányai és az összefüggő egyéni gyakorlat során készített záró portfólió – a tételhez kapcsolódó elemeinek – bemutatása (pl. egy gyermek leválásának bemutatása, elemzése)

Javasolt szakirodalom:

- Balogh Éva (2005): *Fejlődéslélektan I. A megtermékenyüléstől az óvodáskor végéig*, Didakt Kiadó, Budapest
- Cole, M. – Cole, S. R (2006): *Fejlődéslélektan*. Osiris Kiadó, Budapest
- F. Lassú Zsuzsa (2011): A kötődés és változatai a szülő mentális sérülékenységének kontextusában. In: F. Lassú Zsuzsa (szerk.): *Gyermekek mentálisan sérülékeny családokban*. Eötvös Kiadó Budapest. 49–73.
<http://mek.oszk.hu/10200/10211/10211.pdf>
- Mérei Ferenc – V. Binét Ágnes (2016): *Gyermeklélektan*. Libri Kiadó, Budapest
- Oates, Jones (2010, szerk.): *Kötődési kapcsolatok. A kisgyermekkorai gondozás minősége*. Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet, Gyerekesély projekt, Budapest
http://files.nevelestudomanyi-tanszek.webnode.hu/200000295-7601576f93/ECiF1_Hungarian_Oates.pdf
- Pulay Klára (1997): *A kötődésről és az anya hiányáról*. In: Bernáth L. – Solymosi K. (szerk.): *Fejlődéslélektani olvasókönyv*, Tertia Kiadó, Budapest, 43–58.
- Winnicott, D.W. (2000): *Kisgyermek, család, külvilág*. Animula Kiadó, Budapest

4. A családi szocializáció, laikus nevelés

A) Elméleti kifejtés

- A családi szocializáció sajátosságai. A laikus nevelés fogalma, értelmezése
- A család fogalma, funkciói, típusai
- A család támogató szerepe a nevelés folyamatában, a szociális tanulás jellemzői, folyamata. Nevelési stílusok, nevelési attitűdök. A családi kommunikáció szerepe a nevelési folyamatban
- A családi szocializáció zavarai, az ezekből eredő problémák
- A diszfunkcionális család. A hátrányos helyzetű család
- A család és a bölcsőde kapcsolata, a kapcsolattartás formái
- A szülők és a kisgyermeknevelő együttműködése. A szülők és a kisgyermeknevelő kompetenciahatárai

B) Portfólió

Tanulmányai és az összefüggő egyéni gyakorlat során készített záró portfólió – a tételhez kapcsolódó elemeinek – bemutatása (pl. egy diszfunkcionális család bemutatása, elemzése)

Javasolt szakirodalom:

- Bagdy Emőke (2014): *A személyiség titkai. Család, nevelés, önértékelés*. Kelikon kiadó, Budapest
- Balázs István (2011., szerk.): *A génektől a társadalomig: a koragyermekkorai fejlődés szinterei*. Biztos Kezdet Kötetek I., Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, Budapest <https://mek.oszk.hu/14800/14803/14803.pdf>
- Bodonyi Edit – Busi Etelka - Hegedűs Judit – Magyar Erzsébet – Vizelyi Ágnes (2006, szerk.): *Család, gyermek, társadalom. A gyakorlati pedagógia néhány alapkérdése (sorozat)*, Bölcsész Konzorcium, Budapest, 9-22. <http://mek.niif.hu/05400/05461/05461.pdf>
- Gombos Norbert (2018): *A tanulás lehetőségei kisgyermekkorban*. In: Bárdi Árpád – Gombos Norbert – Tóth Etelka (szerk.): *Kisgyermeknevelés a 21. században*. KRE – L'Harmattan Kiadó, Budapest, 97-110.
- Nyitrai Ágnes (2015, szerk.): *Kisgyermek nevelése a családban és a bölcsődében*, Kaposvári Egyetem, Kaposvár, 21-117. https://palyazatok.ke.hu/tartalom/csatolt/tamop/412B213/kiadvanyok/kisgyermek_nevelese_a_csaladban_es_a_bolcsodeben.pdf
- Szenczi Árpád (2018): *Professzionális nevelés – érték közvetítés társas-lelkületi alapon*, Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 188-222.

5. A kisgyermeknevelés intézményes rendszere

A) Elméleti kifejtés

- Az intézményes szocializáció jellemzői, a szervezett tanulás szerepe az intézményes szocializációban, a bölcsődében. A szervezett tanulás sajátosságai
- Embereszmény és gyermekkép a nevelés történetében, a gyermekről vallott felfogások a különböző korokban
- A nevelési intézményrendszer (bölcsőde, óvoda, iskola) kialakulása, történeti változásai
- A bölcsőde helye, szerepe az intézményrendszerben
- A bölcsődei nevelés-gondozás alapelvei. A jogi és a szakmai szabályozók
- A bölcsődei csoportok szervezése, a csoport szerepe az intézményes nevelés folyamatában
- A bölcsődei nevelést segítő intézményrendszer funkciója, feladatai. A pedagógus kapcsolata a szakszolgálatokkal és a szakmai szolgálatokkal. A bölcsőde kapcsolata más intézményekkel
- Az alternatív napközbeni ellátási formák. Alternativitás a bölcsődei rendszerben

B) Portfólió

Tanulmányai és az összefüggő egyéni gyakorlat során készített záró portfólió – a tételhez kapcsolódó elemeinek – bemutatása (pl. egy alternatív bölcsőde bemutatása, elemzése)

Javasolt szakirodalom:

- *A bölcsődei nevelés-gondozás szakmai szabályai* (2012). Módszertani levél. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, Budapest
<http://mek.oszk.hu/17700/17715/17715.pdf>
- *Bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja* (2017)
<http://www.magyarbolcsodek.hu/files/shares/Bolcsodei%20nevelesgondozas%20orszag%20alapprogramja%202017..pdf>
- Bimbó Zoltánné (2015): Pedagógiai szempontok a bölcsődei élettér és életesemények megszervezéséhez, alakításához. In: Nyitrai Ágnes (szerk.): *Szemelvények a kisgyermeknevelés köréből 2.*, Kaposvári Egyetem, Kaposvár, 61-90.
http://palyazatok.ke.hu/tartalom/csatolt/tamop/412B213/kiadvanyok/Szemelvények_a_kisgyermekneveles_korebol_II.pdf
- Gombos Norbert (2018): A tanulás lehetőségei kisgyermekkorban. In: Bárdi Árpád – Gombos Norbert – Tóth Etelka (szerk.): *Kisgyermeknevelés a 21. században*. KRE – L'Harmattan Kiadó, Budapest, 97-110.
- Kocsis Ildikó Edit (2018): A bölcsődék szerepe a kisgyermekkorai nevelésben. In: Bárdi Árpád – Gombos Norbert – Tóth Etelka (szerk.): *Kisgyermeknevelés a 21. században*. KRE – L'Harmattan Kiadó, Budapest, 23-34.
- Nagy Ágnes (2011): *Professzionális kisgyermekellátás a gyakorlatban*. Csodacsalád Egyesület, Kiszállás
- Pukánszky Béla – Németh András (1997): *Neveléstörténet*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest <http://magyar-irodalom.elte.hu/nevelestortenet/www.mek.oszk.hu/01800/01893/html>
- Szenczi Árpád (2018): *Professzionális nevelés – érték közvetítés társas-lelkületi alapon*, Eötös József Könyvkiadó, Budapest, 237-260.

6. A kisgyermek szükségleteihez igazodó gondozás

A) Elméleti kifejtés

- A kisgyermek alapvető testi és lelki szükségletei
- A biológiai és a pszichés szükségleteket kielégítő gondozás alapelvei, főbb jellemzői
- A gyermek önállósodásának támogatása a gondozás helyzeteiben
- A szokáskialakítás kérdései
- Napirend kialakítása, rendszeresség és az állandóság mint a biztonságérzet megalapozói
- Az egyéni bánásmód, differenciálás lehetőségei a bölcsődében

B) Portfólió

Tanulmányai és az összefüggő egyéni gyakorlat során készített záró portfólió – a tételhez kapcsolódó elemeinek – bemutatása (pl. a gondozási feladatok nehézségei a gyakorlat során)

Javasolt szakirodalom:

- Bajusz Judit – Fiedler Orsolya – Tobak Orsolya (2013): *Fejlődés, gondozás, táplálás*. Medicina Kiadó, Budapest
- Bárdi Árpád (2018): *A kisgyermekkori természetkapcsolat jelentősége, avagy a környezeti nevelés biztos alapokról való indításának fontosságáról*. In: Bárdi Árpád – Gombos Norbert – Tóth Etelka (szerk.): *Kisgyermeknevelés a 21. században*. KRE – L'Harmattan Kiadó, Budapest, 67-78.
- Fraiberg, S.H.(1990): *Varázsos Évek*. Park Kiadó, Budapest
- Dr. Majoros Márta – Lajtai Zsoltné – Kollár Mónika – Dr. Darvai Sarolta (2010): *Az egészséges csecsemő és kisgyermek fejlődése és gondozása*. Líceum Kiadó, Eger
- Nyitrai Ágnes (2015, szerk.): *Szemelvények a kisgyermeknevelés köréből 2*. Kaposvári Egyetem, Kaposvár
http://palyazatok.ke.hu/tartalom/csatolt/tamop/412B213/kiadvanyok/Szemelvények_a_kisgyermekneveles_korebol_II.pdf
- Nyitrai Ágnes (2015, szerk.): *Kisgyermeknevelés a családban és a bölcsődében*. Kaposvári Egyetem, Kaposvár
https://palyazatok.ke.hu/tartalom/csatolt/tamop/412B213/kiadvanyok/kisgyermeknevelese_a_csaladban_es_a_bolcsodeben.pdf

7. A kisgyermek és a játék

A) Elméleti kifejtés

- A csecsemő és a kisgyermek játéka. A játékok formái, típusai
- Az első életévek játéka
- A játék mint a kisgyermekkori tanulás legfőbb színtere
- A kisgyermeknevelő feladatai a bölcsődei játék feltételeinek megteremtésében
- A kisgyermeknevelő támogató, megerősítő szerepe a játékban
- Bekapcsolódás a kisgyermek játéktevékenységébe

B) Portfólió

Tanulmányai és az összefüggő egyéni gyakorlat során készített záró portfólió – a tételhez kapcsolódó elemeinek – bemutatása (pl. egy gyermek játékának megfigyelése és elemzése)

Javasolt szakirodalom:

- Korintus Mihályné – Nyitrai Ágnes – Rózsa Judit (2003): *Játék a bölcsődében. Módszertani levél*, Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, Budapest
http://www.feherkereszt.hu/2012/data/userfiles/file/tudastar/jatek_a_bolcsodeben.pdf
- Dr. Majoros Márta – Lajtai Zsoltné – Kollár Mónika – Dr. Darvai Sarolta (2010): *Az egészséges csecsemő és kisgyermek fejlődése és gondozása*. Líceum Kiadó, Eger
- Nyitrai Ágnes (2015, szerk.): *Kisgyermek nevelése a családban és a bölcsődében*, Kaposvári Egyetem, Kaposvár, 41-51., 91-117.
https://palyazatok.ke.hu/tartalom/csatolt/tamop/412B213/kiadvanyok/kisgyermek_nevelese_a_csaladban_es_a_bolcsodeben.pdf
http://palyazatok.ke.hu/tartalom/csatolt/tamop/412B213/kiadvanyok/Szemelvenyek_a_kisgyermekneveles_korebol_II.pdf
- Nyitrai Ágnes – Darvai Sarolta (2013): *A mese és a játék jelenléte a kisgyermekes családok életében*, In: *Iskolakultúra*, 11. sz., 73-85.
<http://www.iskolakultura.hu/index.php/iskolakultura/article/view/21445/21235>
- Nyitrai Ágnes – Korintus Mihályné (2017): *Játék az első életévekben*, Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft., Budapest
- Tárnoki Erzsébet (2018): *Jó gyakorlat az Óbudai Egyesített Bölcsődékben*. In: Bárdi Árpád – Gombos Norbert – Tóth Etelka (szerk.): *Kisgyermeknevelés a 21. században*. KRE – L'Har-mattan Kiadó, Budapest, 111-116.

8. A művészeti nevelés bölcsődei lehetőségei

A) Elméleti kifejtés

- A mese, a vers és a képeskönyv szerepe a kisgyermek életében, fejlődésében
- A mese szerepe az élmények feldolgozásában, a félelmek feloldásában
- A mondóka, a gyermekdalok, népdalok, zeneművek szerepe a kisgyermek életében, fejlődésében
- A vizuális (alkotó) tevékenységek főbb formái, szerepe a kisgyermek életében, fejlődésében
- A bábozás szerepe
- A mesélés és a vizuális nevelés kapcsolata
- A kisgyermeknevelő szerepe az egyes művészeti tevékenységek feltételeinek megteremtésében, az élmények közvetítésében és feldolgozásuk támogatásában

B) Portfólió

Tanulmányai és az összefüggő egyéni gyakorlat során készített záró portfólió – a tételhez kapcsolódó elemeinek – bemutatása (pl. egy választott művészeti terület bölcsődei lehetőségeinek bemutatása)

Javasolt szakirodalom:

- Gyöngy Kinga (2014): *A bölcsődei művészeti nevelés előzményei és jelen gyakorlata*, ELTE Eötvös Kiadó, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, 45-50.
http://www.eltereader.hu/media/2014/06/GyongyK_ABolcsodei_READER.pdf
- Gyöngy Kinga (2015, szerk.): *Első lépések a művészetek felé I. A vizuális nevelés és az anyanyelvi-irodalmi nevelés lehetőségei kisgyermekkorban*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest – Pécs.
- Gyöngy Kinga (2015, szerk.): *Első lépések a művészetek felé II. Az ének-zenei nevelés lehetőségei kisgyermekkorban*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest – Pécs.
- Kinczler Zsuzsanna (2018): „Hej laboda, laboda” – a bölcsődei zenei nevelés. In: Bárdi Árpád – Gombos Norbert – Tóth Etelka (szerk.): *Kisgyermeknevelés a 21. században*. KRE – L’Harmattan Kiadó, Budapest, 59-66.
- Nyitrai Ágnes – Darvai Sarolta (2013): *A mese és a játék jelenléte a kisgyermekes családok életében*, In: *Iskolakultúra*, 11. sz., 73-85.
<http://www.iskolakultura.hu/index.php/iskolakultura/article/view/21445/21235>
https://palyazatok.ke.hu/tartalom/csatolt/tamop/412B213/kiadvanyok/kisgyermekek_nevelese_a_csaladban_es_a_bolcsodeben.pdf
- Somodi Ildikó (2018): *A kisgyermekkor vizuális nevelési feladatairól*. In: Bárdi Árpád – Gombos Norbert – Tóth Etelka (szerk.): *Kisgyermeknevelés a 21. században*. KRE – L’Harmattan Kiadó, Budapest, 49-58.
- Tóth Etelka (2018): *Anyanyelv és digitális kisgyermekkor*. In: Bárdi Árpád – Gombos Norbert – Tóth Etelka (szerk.): *Kisgyermeknevelés a 21. században*. KRE – L’Harmattan Kiadó, Budapest, 35-48.

9. Az egészséges életmódra nevelés bölcsődei lehetőségei

A) Elméleti kifejtés

- Az egészséggel kapcsolatos különböző megközelítések, nézetek
- Az egészség összetevői, az életmód elemei, az egészségfejlesztés, egészségnevelés (kiemelve a koragyermekkorban meghatározó elemeket)
- Az egészségmegőrzés, egészségnevelés és egészségfejlesztés
- Az egészség determinánsai, különös tekintettel a koragyermekkora
- A rizikótényezők a koragyermekkori egészségnevelés során
- A prevenció szintjei
- Az egészségnevelés elemei, azok megvalósítása a bölcsődei nevelés során

B) Portfólió

Tanulmányai és az összefüggő egyéni gyakorlat során készített záró portfólió – a tételhez kapcsolódó elemeinek – bemutatása (pl. bölcsődei szokások kialakítása és elemzése)

Javasolt szakirodalom:

- *A bölcsődei gondozás-nevelés szakmai szabályai* (2012). Módszertani levél. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, Budapest
<http://mek.oszk.hu/17700/17715/17715.pdf>
- *Az egészségfejlesztés alapelvei- az egészségfejlesztés nemzetközi alapidokumentumai* (2004). OEFI Módszertani füzet. Budapest
- Bagi Éva Eszter (2018): Motivációs és inspirációs modellek a kisgyermekkori egészségnevelésben. In: Bárdi Árpád – Gombos Norbert – Tóth Etelka (szerk.): *Kisgyermeknevelés a 21. században*. KRE – L'Harmattan Kiadó, Budapest, 79-96.
- Barabás Katalin (2006, szerk.): *Egészségfejlesztés*. Medicina Kiadó, Budapest
- Bárdi Árpád (2018): A kisgyermekkori természetkapcsolat jelentősége, avagy a környezeti nevelés biztos alapokról való indításának fontosságáról. In: Bárdi Árpád – Gombos Norbert – Tóth Etelka (szerk.): *Kisgyermeknevelés a 21. században*. KRE – L'Harmattan Kiadó, Budapest, 67-78.
- Darvay Sarolta (2012, szerk.): *Táplálkozási és élelmezéstan ismeretek*. Líceum Kiadó, Eger
- Ewles, L. – Simnett, I (1999): *Egészségfejlesztés*. Medicina Kiadó, Budapest
- Tényi Jenő – Sümegi Gyöngyi (1997): *Egészségfejlesztés – egészségnevelés*. POTE, Pécs

10. A kisgyermek társas kapcsolatai

A) Elméleti kifejtés

- Én és a másik: a másik gyermek iránti érdeklődés alakulása bölcsődés korban
- Az egymás mellett játszástól az együttjátszásig
- A bölcsődei csoport szervezése, a csoporthelyzet kezelése
- A csoporthelyzet hatása a társakhoz való viszony formálódására
- Szokás- és szabályrendszerek a csoportban
- A kisgyermekek közötti konfliktusok és ezek kezelése
- Az én-fejlődés és az akarat fejlődése
- A gyermek kompetenciaigényének támogatása, az önállósodás segítése
- Szokáskialakítás, normakövető viselkedés alakításának módjai

B) Portfólió

Tanulmányai és az összefüggő egyéni gyakorlat során készített záró portfólió – a tételhez kapcsolódó elemeinek – bemutatása (pl. konfliktusok megfigyelése és elemzése)

Javasolt szakirodalom:

- Cole, M. – Cole, S. R. (2006): *Fejlődéslélektan*, Osiris Kiadó, Budapest
- <https://mek.oszk.hu/14800/14806/14806.pdf>
- Fraiberg, S.H.(1990): *Varázsos Évek*. Park Kiadó, Budapest
- Dr. Majoros Márta – Lajtai Zsoltné – Kollár Mónika – Dr. Darvai Sarolta (2010): *Az egészséges csecsemő és kisgyermek fejlődése és gondozása*. Líceum Kiadó, Eger
- Mérei Ferenc – V. Binét Ágnes (2016): *Gyermeklélektan*. Libri Kiadó, Budapest
- Nyitrai Ágnes (2015, szerk.): *Szemelvények a kisgyermeknevelés köréből 2*. Kaposvári Egyetem, Kaposvár
http://palyazatok.ke.hu/tartalom/csatolt/tamop/412B213/kiadvanyok/Szemelvények_a_kisgyermeknevelés_köréből_II.pdf
- Tóth Etelka (2018): Anyanyelv és digitális kisgyermekkor. In: Bárdi Árpád – Gombos Norbert – Tóth Etelka(szerk.): *Kisgyermeknevelés a 21. században*. KRE – L'Harmattan Kiadó, Budapest, 35-48.
- Vajda Zsuzsanna (2014): *A gyermek pszichológiai fejlődése*. Saxum Kiadó Kft., Budapest

11. A kisgyermeknevelő tevékenysége a pedagógiai folyamatban

A) Elméleti kifejtés

- A pedagógus személyisége a nevelési folyamatban
- Nevelői magatartás és stílus, a pedagóguspálya etikai követelményei
- A kisgyermeknevelő szerepe, személyisége, kompetenciái, kompetenciahatárai
- A kisgyermeknevelő mint modell, érték- és hagyományörző szerepe
- A kisgyermeknevelő kommunikációjának jellemzői a bölcsődében
- A kisgyermeknevelő munkáját szabályozó rendelkezések
- A kisgyermekneveléshez kapcsolódó szakmai, etikai szabályok
- A bölcsődei konfliktusok formái, kezelésének lehetőségei
- Az önismeret és mentálhigiéné a kisgyermeknevelői pályán
- A kisgyermeknevelő mint tanácsadó

B) Portfólió

Tanulmányai és az összefüggő egyéni gyakorlat során készített záró portfólió – a tételhez kapcsolódó elemeinek – bemutatása (pl. egy bölcsődei nevelő megfigyelése és elemzése)

Javasolt szakirodalom:

- *A bölcsődei gondozás-nevelés szakmai szabályai*. Módszertani levél (2012). Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, Budapest, 16-28., 37-40.
<http://mek.oszk.hu/17700/17715/17715.pdf>
- Darvai Sarolta (2018): *A bölcsődei szakemberképzés új szintje*. In: Bárdi Árpád – Gombos Norbert – Tóth Etelka (szerk.): *Kisgyermeknevelés a 21. században*. KRE – L'Harmattan Kiadó, Budapest, 11-22.
- Falus Iván (2003): *A pedagógus*. In: Falus Iván (szerk.): *Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanulásához*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 79-102.
http://kovacsberni.hu/wp-content/uploads/2018/09/2011_0001_519_42498_2-2.pdf
- Kissné Fazekas Ibolya (2010): *Iránytű antológia I-II.*, Típegő Szegedi Bölcsődei Alapítvány, Bába, Szeged (A gondozónő személyisége és kommunikációja c. fejezet)
- Muszka Erika (2018): *Kisgyermeknevelők helyzete a bölcsődékben*, In: Bocsi Veronika – Szabó Gyula (szerk.): *Oktatás - nevelés – társadalom*, Didakt Kiadó, Debrecen, 63-75.
- Pető Csilla (2009): *És ki segít a segítőnek? Gyermekkel és fiatalokkal foglalkozó szakemberek mentálhigiénéje. A "kiégés" veszélye és megelőzésének lehetőségei*. In: *Család, Gyermek, Ifjúság* 3. sz., 12-16.
- Szenczi Árpád (2018): *Professzionális nevelés – érték közvetítés társas-lelkületi alapon*. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 291-305.
- Tóth Etelka (2018): *Anyanyelv és digitális kisgyermekkor*. In: Bárdi Árpád – Gombos Norbert – Tóth Etelka (szerk.): *Kisgyermeknevelés a 21. században*. KRE – L'Harmattan Kiadó, Budapest, 35-48.

12. Az átmenetek jelentősége és feladatai a kisgyermek nevelésében

A) Elméleti kifejtés

- Az átmenet fogalmának pedagógiai értelmezése
- Az átmenetek formái, típusai
- A bölcsődébe lépés mint döntés (az ezt meghatározó tényezők)
- A bölcsődei beszoktatás folyamata, a családi és a bölcsődei szokásrendszer összehangolása. A bölcsődei beszoktatás elvi, módszertani alapjai. A beszoktatás során előforduló problémák és kezelési lehetőségeik
- A kisgyermeknevelő feladatai, lehetőségei a beszoktatás könnyítése érdekében
- A bölcsődéből óvodába lépés sajátosságai, problémái. Az „óvodaérettség” kritériumai, az óvoda sajátos intézményi jellemzői. A bölcsőde és óvoda együttműködése. A kisgyermeknevelő és az óvodapedagógus kapcsolattartása

B) Portfólió

Tanulmányai és az összefüggő egyéni gyakorlat során készített záró portfólió – a tételhez kapcsolódó elemeinek – bemutatása (pl. egy választott átmenet bemutatása és elemzése a megfigyelt gyermek esetében)

Javasolt szakirodalom:

- *Bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja* (2017)
<http://www.magyarbolcsodek.hu/files/shares/Bolcsodei%20nevelesgondozas%20orszag%20alapprogramja%202017.pdf>
- *A bölcsődei nevelés-gondozás szakmai szabályai* (2012). Módszertani levél. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, Budapest
<http://mek.oszk.hu/17700/17715/17715.pdf>
- Nyitrai Ágnes (2015, szerk.): *Kisgyermek nevelése a családban és a bölcsődében*, Kaposvári Egyetem, Kaposvár, 57-117.
https://palyazatok.ke.hu/tartalom/csatolt/tamop/412B213/kiadvanyok/kisgyermek_nevelese_a_csaladban_es_a_bolcsodeben.pdf
- Nyitrai Ágnes (2015, szerk.): *Szemelvények a kisgyermeknevelés köréből 2.*, Kaposvári Egyetem, Kaposvár, 61-90., 91-107.
http://palyazatok.ke.hu/tartalom/csatolt/tamop/412B213/kiadvanyok/Szemelvenyek_a_kisgyermekneveles_korebol_II.pdf
- Szanyó István (2018): *Jó gyakorlat a Géza Fejedelem Általános Iskolában, Óvodában és Bölcsődében*. In: Bárdi Árpád – Gombos Norbert – Tóth Etelka (szerk.): *Kisgyermeknevelés a 21. században*. KRE – L'Harmattan Kiadó, Budapest, 117-120.

13. A gyermekvédelem rendszere és működése

A) Elméleti kifejtés

- A gyermekjóléti alapellátás, az átmeneti gondoskodás és az otthont nyújtó ellátások rendszere
- A gyermekvédelem fogalma, annak működését meghatározó jogszabályi keretek
- Szakmai szabályozók a gyermekvédelemben
- A pedagógus gyermekvédelmi feladatai
- A bölcsőde helye, szerepe a gyermekvédelmi rendszerben, a kisgyermeknevelő és a gyermekvédelmi szakemberek kapcsolata

B) Portfólió:

Tanulmányai és az összefüggő egyéni gyakorlat során készített záró portfólió – a tételhez kapcsolódó elemeinek – bemutatása (pl. egy választott „eset” bemutatása és elemzése)

Javasolt szakirodalom:

- Az 1997. évi 31. törvény *a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról* (1997)
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99700031.tv>
- 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet *a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről.* (1998)
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99800015.nm>
- F. Lassú Zsuzsa (szerk., 2011): *Gyermekek mentálisan sérülékeny családokban.* ELTE Eötvös Kiadó, Budapest
<http://mek.oszk.hu/10200/10211/10211.pdf>
- Hegedűs Judit (2003): *Gyermek- és ifjúságvédelem.* In: Ronkoviczné Faragó Eszter (szerk.): *Hátrányok és stratégiák.* Trezor Kiadó, Budapest, 9-37.
- Rácz Andrea (2015, szerk.): *A gyermekvédelem megújulási alternatívái.* Rubeus Egyesület, Budapest

14. A pedagógiai tervezés és adminisztrációs feladatok a kisgyermeknevelő munkájában

A) Elméleti kifejtés

- A napirend szerepe, kialakításának általános szempontjai
- A szokásrendszer formálása, a készségek fejlesztése
- A nevelési folyamat tervezése, a tervezés szintjei. A bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja. A bölcsőde helyi szakmai programja
- A bölcsődei tervezőmunka sajátosságai, a kisgyermeknevelő tervezési feladatai
- A bölcsődei intézményi működés szabályozása, a kisgyermeknevelő adminisztrációs feladatai
- A bölcsődei felvétel adminisztrációs kérdései

B) Portfólió

Tanulmányai és az összefüggő egyéni gyakorlat során készített záró portfólió – a tételhez kapcsolódó elemeinek – bemutatása (pl. egy választott terület adminisztrációjának bemutatása és elemzése)

Javasolt szakirodalom:

- *Bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja* (2017)
<http://www.magyarbolcsodek.hu/files/shares/Bolcsodei%20nevelesgondozas%20orszag%20alapprogramja%202017..pdf>
- *A bölcsődei gondozás-nevelés szakmai szabályai. Módszertani levél.* (2012) Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, Budapest, 9-28., 68-70.
<http://mek.oszk.hu/17700/17715/17715.pdf>
- Darvay Sarolta (2017): A család és a bölcsőde szerepe az egészséges szokásrendszer kialakításában. In: Pálfi Sándor – Vargáné Nagy Anikó (szerk.): *Kora gyermekkori nevelés szakmai megújításának útjai, lehetőségei 1.*, Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 173-183.
- Hunyady Györgyné – M. Nádasi Mária (2004): *Pedagógiai tervezés*, Comenius Bt., Pécs, 8-61.
- Nyitrai Ágnes (2015): Pedagógiai szemléletmód a bölcsődei nevelésben-gondozásban. In: Podráczky Judit (szerk.): *Szemelvények a kisgyermeknevelés köréből 1.*, Kaposvári Egyetem, Kaposvár, 35–56.
- https://palyazatok.ke.hu/tartalom/csatolt/tamop/412B213/kiadvanyok/szemelvények_a_kisgyermekneveles_korebol_1.pdf